

Державна служба статистики України

СХВАЛЕНО

Рішення Комісії з питань
удосконалення методології
та звітної документації
(протокол від 03.07.2020 № КПУМ/12-20)

**СТАНДАРТНИЙ ЗВІТ З ЯКОСТІ
ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ
"ПРИРОДНИЙ РУХ НАСЕЛЕННЯ
(НАРОДЖЕННЯ, СМЕРТІ, ШЛЮБИ, РОЗІРВАННЯ ШЛЮБІВ)"
1.01.01.02**

електронна пошта: O.Lukyanenko2@ukrstat.gov.ua
телефон: (044) 287-63-63
керівник державного
статистичного спостереження: Лук'яненко О. Г.

Київ – 2020

ЗМІСТ

	Стор.
1. Вступ.....	3
2. Компоненти якості державного статистичного спостереження.....	6
2.1. Відповідність.....	6
2.2. Точність.....	7
2.3. Своєчасність та пунктуальність.....	8
2.4. Доступність та зрозумілість.....	8
2.5. Послідовність та зіставність.....	9
2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів.....	10
2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів.....	11
2.8. Конфіденційність, прозорість та захист.....	11
3. Заключна частина.....	12

1. Вступ

Стандартний звіт з якості державного статистичного спостереження "Природний рух населення (народження, смерті, шлюби, розірвання шлюбів)" (далі – звіт) підготовлено з метою інформування користувачів стосовно основних критеріїв та індикаторів якості його результатів. Звіт містить загальну інформацію, яка не залежить від результатів за конкретний період державного статистичного спостереження, а визначена чинною методологією, процедурами обробки даних тощо.

Наведені у звіті компоненти якості, такі як відповідність, точність, своєчасність та пунктуальність, доступність та зрозумілість, послідовність та зіставність, відповідають принципам виробництва статистичної продукції, які визначено розділом III Принципів діяльності органів державної статистики, затверджених наказом Держстату від 17.08.2018 № 170.

Метою проведення державного статистичного спостереження "Природний рух населення (народження, смерті, шлюби, розірвання шлюбів)" (далі – ДСС, спостереження) є формування інформації про природний рух населення для інформаційного забезпечення розрахунку чисельності населення та показників, що характеризують демографічні процеси.

ДСС є традиційним для України.

З 1926 року ДСС формується на основі даних актових записів цивільного стану (адміністративні дані) (далі – актові записи), які надходять від органів державної реєстрації актів цивільного стану до органів державної статистики.

Реєстрація актів цивільного стану здійснюється у відповідності до законодавства, до якого упродовж усього періоду спостереження постійно вносились зміни, що, у свою чергу, викликало зміни у програмі ДСС. Так, у зв'язку зі змінами у складі відомостей в актових записах із переліку показників ДСС вилучені показники, що формувалися на підставі даних про освіту та джерела засобів існування (з 1993 року) та національність (з 2002 року), водночас були включені показники щодо громадянства (з 1993 року).

З перервою у 9 років (з 1993 по 2002 рік) формувались показники щодо черговості народження дитини в матері та наявності неповнолітніх дітей у шлюбі, який розривається.

З 2010 року, після набрання чинності Закону України "Про державну реєстрацію актів цивільного стану", розірвання шлюбу на підставі рішення суду про розірвання шлюбу не підлягає державній реєстрації. Рішення суду, яке набрало законної сили, є остаточним документом, що засвідчує факт розірвання шлюбу. Інформація щодо загальної кількості розірвань шлюбів по Україні та регіонах отримується за результатами щорічного опрацювання актових записів про розірвання шлюбу, які надають органи державної реєстрації актів цивільного стану, та даних Державної судової адміністрації. Інша інформація щодо розірвань

шлюбів (тип місцевості (міська/сільська); вік чоловіка та жінки; громадянство чоловіка та жінки; який за рахунком шлюб у чоловіка та жінки; кількість спільних неповнолітніх дітей) не формується, оскільки такі дані не надаються Державною судовою адміністрацією.

Крім того, неодноразово змінювались номенклатури (переліки типів) причин смерті, згідно з якими формувались відповідні статистичні дані. Починаючи з 2005 року, формування статистичних даних щодо причин смерті здійснюється у відповідності до Міжнародної статистичної класифікації хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я Десятого перегляду (далі – МКХ-10).

ДСС є базовим для отримання та формування показників демографічної статистики, у тому числі чисельності населення, народжуваності, смертності, відтворення населення, показників таблиць народжуваності, смертності та середньої очікуваної тривалості життя.

Спостереження відповідно до Довідника розділів статистики належить до розділу 1.01 "Населення та міграція" за тематикою статистичного виробництва 1.01.01 "Демографія і перепис".

Нормативно-правовою основою проведення ДСС є Закон України "Про державну статистику" та план державних статистичних спостережень, затверджений Кабінетом Міністрів України.

Порядок проведення ДСС визначений Методологічними положеннями з організації державного статистичного спостереження щодо природного руху населення (народження, смерті, шлюби, розірвання шлюбів), затвердженими наказом Держстату від 31.12.2019 № 455 (далі – Методологічні положення) та розміщеними на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) у розділі "Методологія та класифікатори"/"Статистична методологія"/"Демографічна та соціальна статистика"/"Населення та міграція".

ДСС враховує рекомендації ООН, викладені у Принципах та рекомендаціях для системи статистичного обліку природного руху населення (третє переглянуте видання, ООН, Нью-Йорк, 2015) (https://unstats.un.org/unsd/demographic-social/Standards-and-Methods/files/Principles_and_Recommendations/CRVS/M19Rev3-R.pdf), у Міжнародній статистичній класифікації хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я Десятого перегляду (МКХ-10) (<https://www.who.int/classifications/icd/icdonlineversions/en/>), у Керівництві по збору даних про народжуваність та смертність (ООН, Нью-Йорк, 2005) (https://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_92R.pdf).

Спостереження проводиться з урахуванням положень Регламенту (ЄС) № 1260/2013 Європейського Парламенту та Ради від 20.11.2013 про європейську демографічну статистику (<https://eur-lex.europa.eu/search.html?qid=1571932619408&text=1260/2013&scope=EURLEX&type=quick&lang=en>), Регламенту Комісії (ЄС) № 205/2014 від 04.03.2014, що встановлює уніфіковані умови для впровадження Регламенту (ЄС) № 1260/2013 Європейського Парламенту та Ради щодо європейської демографічної статистики

з метою розбивки даних, призначення кінцевих термінів, а також організації переглядів даних (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1571932702597&uri=CELEX:32014R0205>).

Джерелами інформації ДСС є:

адміністративні дані територіальних органів Міністерства юстиції України щодо державної реєстрації народження, смерті, шлюбу, розірвання шлюбу відповідно до наказу Міністерства юстиції України від 24.01.2013 № 169/5;

адміністративні дані Державної судової адміністрації України щодо кількості розглянутих судами першої інстанції справ про розірвання шлюбу в порядку позовного та окремого провадження із задоволенням позову/заяви відповідно до наказу Державної судової адміністрації України від 23.06.2018 № 325.

Основними статистичними продуктами, в яких поширюються дані ДСС, є експрес-випуск "Демографічна ситуація", статистична інформація "Кількість живонароджених, померлих", "Кількість померлих за окремими причинами смерті", статистичні збірники "Природний рух населення", "Населення України", "Статистичний щорічник України", "Україна у цифрах", "Регіони України", "Діти, жінки та сім'я в Україні", економічна доповідь "Про соціально-економічне становище України".

Результати спостереження оприлюднюються на офіційному вебсайті Держстату в розділах "Статистична інформація"/"Демографічна та соціальна статистика"/"Населення та міграція" та "Населення України" (<http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/>).

Інформацію за результатами ДСС Держстат також надає:

за запитами користувачів статистичної інформації в порядку та на умовах, визначених чинним законодавством;

за угодами про взаємообмін інформаційними ресурсами між Держстатом та іншими державними органами, установами, організаціями;

міжнародним організаціям (ВООЗ, Євростату, ЄЕК ООН, ЮНІСЕФ) у рамках виконання міжнародних зобов'язань України, а також статистичним службам інших країн за їхніми запитами.

На територіальному рівні оприлюднення регіональних даних за результатами спостереження здійснюється на офіційних вебсайтах територіальних органів Держстату.

Результати спостереження використовуються для розрахунку статистичних показників ДСС "Чисельність та склад населення", ДСС "Основні показники, що характеризують демографічні процеси".

2. Компоненти якості державного статистичного спостереження

2.1. Відповідність

Відповідність – це ступінь, з яким результати державних статистичних спостережень задовольняють поточні та потенційні потреби користувачів.

Державне статистичне спостереження проводиться для інформаційного забезпечення моніторингу державної регіональної політики для задоволення потреб користувачів різного рівня, з урахуванням положень Регламенту (ЄС) № 1260/2013 Європейського Парламенту та Ради від 20.11.2013 про європейську демографічну статистику, Регламенту Комісії (ЄС) № 205/2014 від 04.03.2014, що встановлює уніфіковані умови для впровадження Регламенту (ЄС) № 1260/2013 Європейського Парламенту та Ради щодо європейської демографічної статистики.

Основними статистичними показниками ДСС є:

- кількість живонароджених;
- кількість мертвонароджених;
- кількість померлих;
- кількість померлих дітей у віці до 1 року;
- кількість померлих дітей у віці 1 рік;
- кількість померлих дітей у перинатальному періоді;
- кількість померлих дітей у неонатальному періоді;
- кількість померлих дітей у віці до 5 років;
- кількість випадків материнської смерті (пов'язаної з вагітністю, безпосередньо пов'язаної з акушерськими причинами, опосередковано пов'язаної з акушерськими причинами, від зовнішніх причин);
- кількість зареєстрованих шлюбів;
- середній вік чоловіків та жінок, які зареєстрували шлюб;
- медіанний вік чоловіків та жінок, які зареєстрували шлюб;
- кількість розірвань шлюбів.

Також у рамках ДСС формується показник щодо співвідношення живонароджених за статтю: кількість живонароджених хлопчиків на 100 живонароджених дівчаток.

Одиницями ДСС є особа; подія.

ДСС проводиться з використанням адміністративних даних з місячною періодичністю.

ДСС охоплює населення, що зазвичай проживає на економічній території України, стосовно подій природного руху.

При проведенні ДСС використовують Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ), МКХ-10.

Статистична інформація, отримана за результатами проведення ДСС, узагальнюється по Україні, регіонах; за типом місцевості; статтю. Показники щодо загальної кількості живонароджених, померлих та зареєстрованих шлюбів узагальнюються по містах (міськрадах) обласного значення та районах.

Підсумки ДСС щодо загальної кількості живонароджених і померлих формуються щомісячно наростаючим підсумком із початку року.

2.2. Точність

Точність – це ступінь наближеності розрахунків до дійсних значень.

Відповідно до Методологічних положень ДСС охоплює населення, що зазвичай проживає на економічній території України, стосовно подій природного руху.

Отримані адміністративні дані перевіряються на наявність помилок та відповідність указаної кількості актових записів у звітах № 97 та 98 із наявними актовими записами. Контроль визначає відсутність документів або подвійні документи та забезпечує суцільне охоплення. У разі виявлення помилок здійснюються відповідні запити до територіальних органів Міністерства юстиції України, медичних установ та проводиться відповідне коригування.

Адміністративні дані підлягають кодуванню та введенню до електронного середовища для подальшої обробки статистичної інформації.

Під час обробки адміністративних даних в електронному середовищі проводиться арифметичний і логічний контроль цих даних, здійснюється міжтабличний контроль програмними засобами та аналіз вихідних таблиць.

Ураховуючи те, що ДСС здійснюється на основі адміністративних даних, контроль щодо рівня надання звітів респондентами, залученими до ДСС, не застосовується.

Для контролю якості результатів ДСС застосовуються такі методи: аналіз даних у часі (динаміка показника за останні 3–5 років); аналіз даних у просторі (на державному рівні – по регіонах; на обласному – по містах обласного значення та районах).

У рамках проведення ДСС методи компенсації відсутніх даних (імпутація) не застосовуються, сезонні коригування не здійснюються.

Для цього ДСС не здійснювався перегляд даних, проведення якого у разі зміни методології та непередбачуваних подій, помилок передбачається його методологічними положеннями.

2.3. Своєчасність та пунктуальність

Своєчасність – це період часу між подією або явищем, що описують статистичні дані, та публікацією цих статистичних даних.

Пунктуальність – це період часу між фактичною датою публікації даних та плановою датою, яка визначена в офіційному календарі публікацій.

Терміни оприлюднення статистичної інформації та публікацій за результатами розробки спостереження визначені планом державних статистичних спостережень. Випадків порушення термінів оприлюднення статистичних продуктів не було. Для зручності користувачів на офіційному вебсайті Держстату розміщені Каталог офіційних статистичних публікацій, а також Календар оприлюднення інформації, де зазначені відповідні дати оприлюднення статистичних продуктів.

Збір, обробка, аналіз і поширення інформації за результатами спостереження здійснюються у такі терміни:

Збір даних	Обробка даних	Аналіз даних	Перше оприлюднення статистичної інформації
<i>Місячна інформація</i>			
до 10 дня після звітного місяця	до 32 дня після звітного місяця	до 48 дня після звітного місяця	48 день після звітного місяця
<i>Річна інформація</i>			
до 28.01	I декада травня	I декада червня	II декада червня

Запити користувачів щодо надання інформації виконуються у терміни, що відповідають вимогам Закону України "Про доступ до публічної інформації".

2.4. Доступність та зрозумілість

Доступність – це характеристика простоти та легкості, з якою користувач може отримати статистичні дані; вона визначається фізичними умовами, за наявності яких користувачі можуть отримати доступ до статистичних даних.

Зрозумілість – це характеристика простоти та легкості розуміння користувачем статистичних даних; вона вимірюється через інформаційне середовище, в якому представлені статистичні дані, що супроводжуються відповідними метаданими.

Результати ДСС розміщуються у вільному доступі у форматах (*.doc, *.xls, *.pdf) на офіційному вебсайті Держстату у вигляді офіційних статистичних

продуктів (експрес-випуск, статистична інформація, статистичні збірники) та надаються користувачам засобами електронного зв'язку на підставі їхніх запитів.

Більш детальна статистична інформація розміщується у розділі "Населення України" офіційного вебсайту Держстату (<http://database.ukrcensus.gov.ua/PXWEB2007/>), де в рубриці "Банк даних" інформацію можна зберегти у форматах *.xls, *.txt, *.csv, *.html, а також побудувати графічний матеріал.

Сформовані за результатами ДСС матеріали супроводжуються відповідними поясненнями щодо методології проведення ДСС.

Метадані ДСС розміщені на офіційному вебсайті Держстату у розділі "Діяльність"/"Статистичні спостереження"/"Метаописи державних статистичних спостережень".

Контакти для отримання додаткової інформації щодо результатів ДСС, відповідного методологічного забезпечення, а також довідок щодо умов розповсюдження його результатів:

адреса: вул. Шота Руставелі, 3, м. Київ, 01601,

телефон: (044) 287 63 63,

електронна пошта: O.Lukyanenko2@ukrstat.gov.ua;

office@ukrstat.gov.ua

Контактна інформація для оформлення інформаційного запиту:

телефон: (044) 287 06 72, факс (044) 235 37 39,

електронна пошта: el.zapyt@ukrstat.gov.ua

2.5. Послідовність та зіставність

Послідовність двох або більше статистичних даних означає, наскільки у державних статистичних спостереженнях, у рамках яких вони вироблялися, використовувались однакові метадані – класифікації, визначення і сукупність, що вивчається, а також гармонізовані методи.

Зіставність – це окремий випадок послідовності, коли статистичні дані відносяться до тих самих об'єктів даних, а ціль їх об'єднання – зробити порівняння у часі або за регіонами, або за іншими сферами діяльності.

ДСС передбачає єдині підходи до системи показників (їхнього змісту, визначень), одиниць спостереження, звітного періоду та періодичності обстеження, географічного охоплення, методів збору та обробки даних, політики перегляду даних у випадку зміни методології.

У цілому по країні та регіонах співставна динаміка основних показників із природного руху населення, за виключенням даних щодо кількості розірвань шлюбу за 2010 рік та даних про причини смерті, наявна з 1989 року. Статистична інформація щодо причин смерті може порівнюватись у динаміці з 2005 року,

оскільки відмінності у МКХ-10 не дозволяють порівнювати дані з тими, що сформовані на основі номенклатур причин смерті (до 2005 року). Дані щодо кількості розірвань шлюбу за 2010 рік сформовані без урахування розірвань шлюбів, здійснених у судовому порядку.

Результати спостереження не узгоджуються з показниками інших ДСС.

2.6. Оцінка потреб та очікувань користувачів

Користувачами статистичної інформації, отриманої за результатами ДСС, є органи державної влади та місцевого самоврядування, інші державні установи, наукові організації, міжнародні організації, навчальні заклади, підприємства та установи, фізичні особи. Інформацію за результатами ДСС Держстат також надає за угодами про взаємообмін інформаційними ресурсами: Міністерству охорони здоров'я України (Угода № 60/19 від 24.09.2014), Державній службі України з надзвичайних ситуацій (Угода № 4 від 12.06.2015), Міністерству соціальної політики України (Угода № 14 від 15.06.2016), Державній податковій службі України (Угода від 24.04.2020), Державній установі "Центр психічного здоров'я і моніторингу наркотиків та алкоголю Міністерства охорони здоров'я України" (Угода № 9 від 15.06.2018 та Додаткова угода № 1 від 04.03.2019), Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України (Угода № 13 від 20.09.2019).

Держстат провів анкетне опитування користувачів статистичної інформації з метою вивчення рівня задоволення інформаційних потреб користувачів зі статистики населення, розміщеної в демографічному щорічнику "Населення України" та аналогічних статистичних публікаціях територіальних органів державної статистики (далі – анкетне опитування) та визначення оцінки якості зазначеної статистичної інформації.

Основні висновки за результатами анкетного опитування:

50% користувачів зазначили, що статистична інформація щодо основних показників зі статистики населення, яку вони використовують у своїй діяльності, є важливою складовою їх діяльності, 37% – додатковою інформацією;

76% користувачів отримують необхідну інформацію щодо основних показників зі статистики населення через електронні засоби (електронну пошту, Інтернет, вебсайт), 39% опитаних використовують офіційні друковані видання, 25% – відповіді на запити;

від 79% до 92% користувачів дали оцінку "відмінно" та "добре" за всіма критеріями якості даних щодо показників із тематики опитування. При цьому найбільш важливим критерієм якості статистичної інформації користувачі визначили "Доступність та Зрозумілість/Ясність", на другому місці – "Відповідність/Релевантність", а також "Послідовність/Узгодженість та

Зіставність/Порівнянність", на третьому – "Точність/Надійність", на четвертому – "Своєчасність та Пунктуальність";

91% опитаних на "відмінно" та "добре" оцінили інформаційне забезпечення органів державної статистики з тематики опитування;

48% користувачів висловились про поліпшення якості інформаційної підтримки щодо показників із тематики опитування порівняно з минулим роком, 39% – вважають, що вона не змінилася.

Більш детальна інформація за результатами анкетного опитування наводиться в повідомленні для користувачів, яке розміщено на офіційному вебсайті Держстату в розділі "Анкетні опитування". У цьому ж розділі користувачі мають можливість ознайомитися із заходами, які вживаються на підставі отриманих результатів анкетного опитування для поліпшення якості статистичної інформації.

Крім того, потреби користувачів вивчаються шляхом аналізу відповідей на їхні запити щодо статистичної інформації про природний рух населення, які надходять відповідно до законів України "Про доступ до публічної інформації", "Про звернення громадян" та інші.

2.7. Ефективність, витрати та навантаження на респондентів

Держстат здійснює щорічну оцінку звітного навантаження на респондентів на підставі Методики вимірювання звітного навантаження на респондентів, затвердженої наказом Держстату від 14.05.2013 № 149.

Ураховуючи те, що ДСС здійснюється на основі адміністративних даних територіальних органів Міністерства юстиції України та Державної судової адміністрації України, звітне навантаження на респондентів за цим спостереженням не розраховується, оскільки відсутній безпосередній збір даних від респондентів.

2.8. Конфіденційність, прозорість та захист

Знеособлення постачальників даних, конфіденційність інформації, яку вони надають, та її використання тільки у статистичних цілях мають бути гарантовані. Органи державної статистики мають поширювати статистичні дані об'єктивно, професійно та прозоро.

Захист конфіденційної статистичної інформації є одним із основних принципів проведення ДСС.

Необхідність дотримання принципу конфіденційності статистичної інформації визначена положеннями законів України "Про державну статистику", "Про інформацію", "Про захист персональних даних", "Про доступ до публічної інформації", з урахуванням основних принципів і методів, визначених

Методологічними положеннями щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, затвердженими наказом Держстату від 15.02.2017 № 41, міжнародних вимог до правил конфіденційності статистичної інформації відповідно до регламентів ЄС.

Для забезпечення встановлених національним і міжнародним законодавством гарантій щодо забезпечення конфіденційності статистичної інформації отримана за результатами цього спостереження статистична інформація надається користувачам у зведеному знеособленому вигляді.

При проведенні ДСС перевірка статистичної конфіденційності здійснюється для показників щодо кількості живонароджених у розрізах: за сімейним станом матері, віком матері/батька; кількості зареєстрованих шлюбів у розрізах: за віком чоловіка/жінки, сімейним станом (попереднім) чоловіка/жінки.

Загроза розкриття первинних даних установлюється за правилом порогового значення, згідно з яким значення статистичного показника є вразливим, якщо у ньому міститься менше статистичних одиниць, ніж визначено пороговим значенням (десять і менше фізичних осіб).

Основними методами уникнення розкриття первинних даних для агрегованих даних є неоприлюднення вразливого значення (первинне блокування) та блокування значень, за допомогою яких можна розрахувати вразливі значення, що були заблоковані на етапі первинного блокування (вторинне блокування), включаючи блокування значень взаємопов'язаних показників та беручи до уваги їх розрізи й агрегацію.

3. Заключна частина

Важливою умовою подальшого розвитку ДСС є забезпечення балансу між рівнем задоволення інформаційних потреб користувачів статистичної інформації, що передбачає застосування новітніх інформаційних технологій, та рівнем оптимізації процесу статистичного виробництва, а також покращення ефективності витрат на проведення ДСС.

З цією метою та відповідно до Плану заходів із виконання Програми розвитку державної статистики до 2023 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 № 222, передбачається запровадження у 2022 році оновленої системи обробки даних із демографічної статистики – автоматизованої системи "Демографія" (АС "Демографія"), яка буде створюватися на державному рівні та базуватися на адміністративних даних отриманих в електронному форматі з функціонуючих національних електронних інформаційних ресурсів (систем).

Наразі опрацьовується питання щодо отримання в електронному форматі адміністративних даних із Державного реєстру актів цивільного стану громадян.

З метою оптимізації процесу статистичного виробництва планується у 2021 році об'єднання трьох ДСС "Природний рух населення (народження, смерті, шлюби, розірвання шлюбів)", "Чисельність та склад населення", "Основні показники, що характеризують демографічні процеси" в одне ДСС "Чисельність та природний рух населення".